

Täysistunto

Tiistai 9.2.2016 klo 14.01—19.29

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuosilomalain, merimiesten vuosilomalain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 145/2015 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

17.28 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittääkseni tämän kyseessä olevan hallituksen esityksen käsittely on jo aloitettu valiokunnassa eli TyVissä — ja oliko PeVissä.

Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merimiesten vuosilomalakia ja sairausvakuutuslakia hallitusohjelman kirjausten mukaisesti. Vuosilomalain työssäolon veroista aikaa ja merimiesten vuosilomalain työssäolopäivien veroisia päiviä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaalta vuosilomaa kertyisi enintään kuuden kuukauden ajalta. Sairausvakuutuslain säännöstä työnantajien oikeudesta vuosilomakustannuskorvauksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeus korvauksiin olisi vain lakisääteisen vuosiloman ajalta.

Lisäksi vuosilomalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työntekijän, virkamiehen tai viranhaltijan tullessa sairauden tai tapaturman vuoksi työkyvyttömäksi vuosilomansa aikana kuusi ensimmäistä työkyvyttömyyspäivää olisi omavastuupäiviä, jotka eivät oikeuttaisi lomapäivien siirtoon. Työntekijälle, virkamiehelle tai viranhaltijalle, joka on lomanmääräytymisvuoden aikana ansainnut vähintään neljän viikon vuosiloman, turvattaisiin omavastuupäiväsääntelystä huolimatta kuitenkin aina oikeus vähintään neljän viikon vuotuihin vuosilomaan.

Näitten lakien on tarkoitus tulla voimaan 1. huhtikuuta 2016.

17.30 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Viime vuonna Suomessa syntyi 55 040 lasta. Tätä vähemmän lapsia syntyi viimeksi 1860-luvun nälkävuosina. Syyt syntyvyyden laskuun ovat varmaan moninaiset: perhe koko on vuosien saatossa pienentynyt, kaikki eivät halua hankkia lapsia, ja monissa perheissä lasten hankkiminen lykätään työuran takia myöhäisempään vaiheeseen. Perheiden tilanteeseen heijastuvat kuitenkin myös heikot tulevaisuusnäkymät ja työelämän epävarmistuminen. Epävarmuus omasta toimeentulosta ja työllisyystilanteesta vaikuttaa monen ihmisen halukkuuteen perustaa perhe. Naisten työmarkkina-aseman vahvistaminen, työelämän tasa-arvon parantaminen ja perhevapaaajärjestel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2016 vp

män uudistaminen ovat siksi tärkeitä päämääriä niin sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi kuin perhepolitiikan saralla.

Tämä hallitus valitettavasti näyttäisi nyt tekevän päinvastoin. Monet hallituksen työmarkkinapoliittisista esityksistä tulevat entuudestaan lisäämään naisten työmarkkina-aseman epävarmuutta ja kasvattamaan sukupuolten välistä palkkakuilua. Mikäli pakkolait toteutuvat, iskevät nämä erityisen kovaa julkisella sektorilla töissä oleviin naisiin. Naiset ovat miehiä useammin töissä määräaikaissa työsuhteissa, joten he kärsivät myös määräaikaisten työntekijöiden aseman heikentämisestä.

Tämän lisäksi hallitus on nyt tämän lakiesityksen myötä lyhentämässä vuosilomien kertymistä äitiys-, isyys- ja vanhempainvapailta. Koska naiset tällä hetkellä käyttävät yli 90 prosenttia vanhempainvapaista, tulee tämä esitys leikkaamaan nimenomaan naisten ja äitien etuja. Tässä hallituksen esityksessä todetaan, että tällä hetkellä voimassa oleva sääntely, joka takaa vapaalla olevalle työntekijälle vuosiloman kertymisen ja toisaalta myös työnantajalle korvaukset tästä koituvista kustannuksista, on toiminut tavoitteidensa mukaisesti. Tästä huolimatta hallitus on nyt esittämässä tämän järjestelmän muuttamista ainoana tavoitteenaan säästöjen aikaansaaminen. Jatkossa vuosilomaa kerryttävää aikaa äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaalta rajoitetaan kuuteen kuukauteen molempien vanhempien osalta. Tähän asti naisten äitiys- ja vanhempainvapaan ajalta on keskimäärin kertynyt lomaa kymmeneltä kuukaudelta. Ehdotettu muutos perhevapaalta kertyviin työssäolopäiviin lyhentäisi keskimääräistä äitien perhevapaa-ajalta karttuvan vuosiloman pituutta hieman vajaat 40 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Mitä tästä muutoksesta sitten seuraa? Siitä seuraa se, että perhevapaalla olleiden naisten vuosiloma lyhenee ja että sukupuolten välinen palkkakuilu uhkaa kasvaa. Se tarkoittaa myös sitä, että kuntatyönantajat asetetaan epäedullisempaan asemaan yksityisen sektorin työnantajiin nähden. Julkisella sektorilla vuosiloman kertymisestä on säädetty työ- ja virkaehtosopimuksissa. Nämä eivät lain muutoksen myötä muutu, mutta korvauksia työnantajalle maksetaan jatkossa vain lakisääteisen kuuden kuukauden maksimin mukaan. Tästä syystä on hyvin mahdollista, että myös säästövaikutukset koko julkis-taloudelle jäävät pieniksi.

Kaikista oudointa on, että hallituksen mukaan tällä lakimuutoksella edistettäisiin perhevapaiden tasaisempaa jakautumista ja miesten hoitovapaalle jäämistä. Tämän argumentin logiikka on ilmeisesti se, että kun naisten vuosiloman kertymistä rajataan puoleen vuoteen, kannustaisi se miehiä käyttämään oman puolen vuoden osuutensa perhevapaista, jotta perheen yhteenlaskettu vuosilomakertymä pysyisi mahdollisimman muuttumattomana. Tämä osoittaa hyvin vähäistä ymmärrystä Suomen nykyisen perhevapaajärjestelmän ongelmista, joista yksi on perhevapaiden kesto. Perhevapaiden keston pysyessä samana ei ole todennäköistä, että isät yhtäkkiä jäisivät nykyistä useammin perhevapaille vain vuosiloman kartuttamisen takia. Pidentämällä isyysvapaata eli sitä aikaa, jolloin isät voivat jäädä ansiosidonnaisen rahan turvin kotiin hoitamaan lasta, parannettaisiin merkittävästi isien mahdollisuuksia jäädä kotiin hoitamaan lapsiaan. Vasemmistoliitto kannattaa siirtymistä malliin, jossa molemmilla vanhemmilla olisi käytössä puolen vuoden jakso sekä perheellä yksi puolen vuoden jakso, jonka käytöstä se voisi vapaasti päättää.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Perhevapaiden tasaisempi käyttö on yksi tärkeimmistä keinoista edistää naisten työmarkkina-asemaa ja sukupuolten tasa-arvoa Suomessa. Valitettavasti tämä hallitus vaikuttaa tasa-arvopolitiikan saralla vain tyytyvän hallitusohjelman toteutumukseen siitä, että naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2016 vp

17.35 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys vuosilomalain ja sairausvakuutuslain muuttamiseksi ei ole hyvä ja reilu. Vaikutus naisten ja miesten tasa-arvoon on negatiivinen. Nykyään kaikki perhevapaat kerryttävät vuosilomaa. Nyt lakia muutetaan siten, että äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaalta vuosilomaa kertyisi enintään kuuden kuukauden ajalta. Pienten lasten vanhemmilta lomien leikkaaminen 40 prosentilla on aivan kohtuutonta, lapsiperheiden tiedetään olevan jo ennestään kovilla. Esitys perhevaapaalla kertyvien lomapäivien rajoittamisesta toteutettaisiin naisten etuja heikentämällä, minkä lisäksi palkkaeriarvoisuus lisääntyisi sukupuolten välillä. Palkkaeriarvoisuuden kasvattaminen on perustuslain tasa-arvopäämäärien vastaista. Myös Euroopan sosiaalisen peruskirjan 20 artikla kieltää sukupuoleen perustuvan syrjinnän. Esitys kohdistuisi eriarvoistavasti myös yksinhuoltajaperheisiin.

Mielestäni Suomea ei saada kuntoon heikentämällä lapsiperheiden voimavaroja. Lapsiperheitä on arvostettava ja tuettava. Vain sillä tavalla saamme Suomessa syntyvyydenkin nousemaan.

Ihmettelen myös vasta vuonna 2013 voimaan tulleen lain muuttamista siitä, että jos työntekijä sairastuu vuosilomansa aikana, on hänellä oikeus siirtää lomapäivät myöhemmäksi. Laista ei ole vielä ehditty tekemään edes vaikutusarviointia, eikä ole olemassa näyttöä siitä, että laki olisi aiheuttanut merkittävää ja olennaista räsitusta työnantajille. Ei ole myöskään näyttöä väärinkäytöksistä. Omavastuun muuttaminen kuuteen päivään lisää yrityksissä myös hallinnollisia kustannuksia. Tämän esityksen ei pitäisi olla täällä nyt vaan työmarkkinajärjestöjen neuvottelupöydässä. Luottamuksen aikaansaamiseksi pitäisi kaikkien työelämään liittyvien asioiden olla yhdessä korissa osapuolten neuvoteltavissa. Näin edistettäisiin sovun löytämistä.

17.38 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä vasemmisto-oppositio käy aika voimakkaasti tämän esityksen kimppuun, ja haluan nyt jonkun näkökohdan ottaa esille. Varmasti hallitus—oppositio-rajat ja eduskuntaryhmärajat ylittää tämä huoli lapsiperheitten köyhyydestä ja ongelmista ja myös huoli syntyvyyden tilanteesta. Kyllähän se on tietynlainen indikaattori siitä, minkälaisia tunnelmia nuorilla ja nuorilla aikuisilla tällä hetkellä on.

Haluan kuitenkin ottaa esille monia hyviä asioita, mitä hallitus on tehnyt perheitten eteen ja tekee perheitten eteen. Viime vaalikaudella, kun sekä sosialidemokraatit että vasemmistoliitto olivat hallitusvastuussa, ei ryhdytty konkreettisiin toimiin lapsiperheitten ongelmien juurille, siihen pahoinvointiin, epävarmuuteen, elämänhallintaan. Nyt hallituksen yksi kärkihankkeista on perheiden palvelut ja perheiden auttaminen, ja se on selkeästi vastuutettu valtioneuvostossa tietyille ministerille.

Nyt täällä on otettu esille myös tämä kilpailukykypaketti, jonka hallitus luonnosteli — ja jota toivon mukaan ei tarvitse laittaa (Puhemies koputtaa) käyntiin. Siellähän on sellainen tekijä, että ensimmäisen kerran työnantaja, jolla on nainen perhevapailla, saa siitä korvauksen.

17.40 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kurvinen puhui pahoinvoivista perheistä, ja on erittäin hyvä, että hallitus on tarttumassa toimiin näiden perheiden aseman parantamiseksi. Mutta on kuitenkin syytä pitää mielessä, kun arvioidaan hallituksen perhepolitiikkaa kokonaisuudessaan, että tässä ollaan tekemässä erittäin paljon heikennyksiä, jotka kohdistuvat kaikkiin suomalaisiin lapsiperheisiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2016 vp

Tämä esitetty muutos, mitä tulee vuosiloman karttumiseen, on yksi, päivähoitomaksujen nostaminen on toinen, päivähoidon laadun heikentäminen on kolmas, iltapäivä- ja aamu-päivätoiminnan maksujen korottaminen on neljäs, lapsilisien indeksisidonnaisuuden pois-taminen on viides, ja näiden lisäksi vielä tulevat nämä työmarkkinaratkaisut. Kyllä minun mielestäni hallituksella on aika paljon näytettävää vielä, jos aidosti ollaan sitoutuneita sii-hen, että halutaan kaikkien suomalaisten lapsiperheiden asemaa parantaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen vastauspuheenvuoro, edus-taja Taavitsainen.

17.41 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin, että, edustaja Kurvinen, voisitte konkretisoida sen, mikä on se tämän hallituksen hyvä lapsiper-hepolitiikka, sillä olette tainnut unohtaa myös sen, että se oli edellinen hallitus, joka lisäsi tätä lapsiperheiden kotipalvelua, joka nyt sitten tämän hallituskauden aikana toteutuu, elik-kä sekin hyvä päätös oli edellisen hallituksen aikaansaama.

17.41 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Korjatkaa, ministeri Lindström, jos olen ym-märtänyt väärin. Täällä on puhuttu nyt pakkolaeista, ja kun minä katson tätä lakiehdotuk-sen 30 §:ää, niin näistähän saa sopia työehtosopimuksilla toisin ja työntekijän asemaa pa-rantavilla tavoilla. Ainoa asia, mistä ei saa sopia toisin, on itse asiassa työnantajalle huono, elikkä tässähän työnantaja ei tule saamaan kuin kuuden kuukauden ajalta sen korvauksen. Sen haluan nyt tarkistuttaa tässä, koska minä olen ymmärtänyt, että tämä ei ole pakkolaki. Täällä ovat nyt voimassa TESit ja VESit, joita noudatetaan, vaikka tämä laki tulisi voi-maan — ettei anneta väärää kuvaa. Itse olen kyllä sitä mieltä, että kun tähän on henki-lökohtainen, tämä 6 ja 6 kuukautta, niin hyvinkin voi olla mahdollista, että se kannustaa vanhempia jakamaan sitä. Minä en löydä tästä syrjivää elementtiä. Totta kai sen voi joku löytää, jos näin haluaa, mutta minä en löydä. Mutta nyt minä haluan tähän keskusteluun sa-noa, että unohdetaan tästä sana "pakkolaki", koska tämä ei ole pakkolaki.

17.42 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! En tiedä, kuinka tarkkaan edustaja Meri kuunteli esimerkiksi minun käyttämäni puheenvuoroa, mutta viittasin pakkolakeihin sii-nä yhteydessä, kun puhutaan siitä, miten hallituksen työmarkkinapolitiikka kokonaisuu-dessaan vaikuttaa naisten asemaan, ja minä näen, että tämä esitys on yksi osa sitä. Tämä ei suoranaisesti siihen kokonaisuuteen liity.

Sitten, mitä edustaja Meri sanoi näistä TESeistä, niin kuin minä itsekkin totesin, esimer-kiksi julkisella puolella tästä on tällä hetkellä säädetty TESeissä, mutta ongelma on se, että näitä korvauksia työnantajille ei enää tulla maksamaan kuin tämän lakisääteisen maksimin mukaan, mikä tarkoittaa sitä, että säästöjä tässä koituu yksityiselle sektorille, ei julkiselle.

17.43 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Tahdon vielä kommentoida tuota vähän ai-kaisempaa keskustelua ja tätä lakihanketta. Mikä on paras tapa laittaa lapsiperheitten asiat kuntoon? Kyllähän se paras tapa on se, että me saamme Suomen julkisen talouden terveel-le tolalle, se, että me saamme Suomessa yritykset työllistämään, saamme työpaikkoja niil-le nuorille isille ja äideille. Tämä on se tehtävä, mistä väännettiin keväällä 2015 eduskun-tavaaleissa. Siinä väännessä nykyiset hallituspuolueet saivat kansalaisten luottamuksen. Itse asiassa muun muassa sosialidemokraattinen puolue omalla ohjelmallaan ei ollut uskot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2016 vp

tava tässä. Neljä vuotta oli mahdollisuus laittaa näitä asioita kuntoon. Nyt ollaan tässä tilanteessa, että leikataan ja nipsitään ja napsitaan joka puolelta.

Ja haluan kommentoida edustaja Anderssonille, jota suuresti arvostan: Kun olette nyt tällä hetkellä vasemmistoliiton puheenjohtajaehdokas ja merkittävä työväenliikkeen vaikuttaja, niin toivon, että omalta osaltanne autatte työmarkkinaosapuolia ja viestitätte, että sopikaa, niin silloin ei tarvitse näitä kilpailukykykypakettilakeja viedä eteenpäin. Toivon, että, arvoisa edustaja Andersson, vaikutatte tähän, että voidaan nämä työmarkkina-asiat hoitaa fiksusti (Puhemies koputtaa) sopimalla niin kuin aina ennenkin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Lindström paikalta, 1 minuutti.

17.44 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindströ** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! — Vastaan suoraan kysymykseen. Eli edustaja Meri kysyi, vaikuttaako tämä esitys työehtosopimusten sisältöön. Ei vaikuta millään lailla. Ylipäätään, sitten kun tässä tavoitellaan niitä säästöjä — kuten sanoin, tämä on hallitusohjelmaan kirjattu — niitten säästöjen suuruus riippuu täysin siitä, miten ne menevät näihin alakohtaisiin työehtosopimuksiin. Tämä isompi säästötavoite eli 150 miljoonaa on täysin riippuvainen siitä, miten ne alakohtaiset työehtosopimukset tästä eteenpäin menevät.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä edustaja Andersson.

17.45 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies, kiitos! Haluan vielä vastata edustaja Kurviselle, kun hän tässä suoraan minun suuntaani oman puheenvuoronsa suuntasi.

Kyllähän oppositio on koko ajan halunnut olla mukana edistämässä nimenomaan yhteiskuntasopimuksen syntyä, koska me näemme sen huomattavan paljon parempana vaihtoehtona kuin tämän pakkolakikokonaisuuden, mitä hallitus on ajanut. Niissä esityksissä, mitä me olemme tehneet, mitä me olemme hallituksenkin suuntaan yrittäneet viestiä, on se, että kannattaisi nimenomaan jäädättää se valmistelu niiden pakkolakien osalta tai vetää se kokonaisuus kokonaan takaisin, jolloin se myöskin antaa työmarkkinaosapuolille signaalin siitä, että hallitus on tosissaan ja hallituskin haluaa tosissaan edistää yhteiskuntasopimuksen syntyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.